

Toekomst maken we nu

“Je kan het,” dat symboliseert voor mij het Supermeisje dat daar ons zo vrolijk aankijkt. “Je kan het,” **je kan het** niet vaak genoeg zeggen maar soms kan je het door slechts een keer te zeggen tegen een kind al een wonder verrichten.

Astrid Ottenheim, de geestelijke kracht achter deze conferentie, trapte poëtisch af. Wat zijn we voor elkaar? Vriend of vijand? Gaan we delen of staan we in de overlevingsstand? Er staat echt iets op het spel: de kwetsbaarheid van de mens, die met liefde en hoop wil geven en verbinden.

Maar hoe maak je dat waar? De basis voor deze dag werd gelegd. Voordat je “je kan het,” zegt, vraag je jezelf af: “Kan ik het?” De ochtend begon met een uitnodiging om open te zijn.

Op het beeldscherm achter haar dreef een groep spreeuwen langs. Als kind was ik betoverd door het samenspel van de vogels. Samen en alleen. Ongrijpbaar en toch heel dichtbij. Ik merkte dat ik begon weg te dromen, voelde mezelf zacht worden, vergat bijna iets op te schrijven. Ik voelde me kwetsbaar.

Als we nader tot elkaar willen komen dan moeten we elkaar durven zien. We moeten ontschotten. En toen was ik weer wakker want ik kijk graag over de heg.

Elk kind verdient dat het onderwijs dat bij hem past. Maar hoe zal dat onderwijs van morgen eruit zien? En belangrijker nog, hoe zal het kind van morgen eruit zien? Ik verbaas me soms over de verandering die mijn dochter van drie in een dag kan aannemen.

Zuzanna Skalska kreeg het woord. De naam alleen al klonk futuristisch. Maar voordat de toekomst geopenbaard kon worden haperde de techniek. De

klikker bleek uitgerangeerd. In de zaal keken leerkrachten elkaar aan en concludeerden: “Dat overkomt ons nou de hele tijd in de klas.” De kwetsbaarheid die een falende kikker oplevert is onbetaalbaar.

Op de achtergrond stond een dappere technicus van het theater driftig mee te drukken. Hij fluisterde naar Zuzanna: “Jij kan het.” Zuzanna riep terug: “Maar jij **doet** het.”

Zuzanna liet ons zien wat elke leerkracht weet: wanneer je voor de groep staat moet je leren improviseren, de groep vertelt jou welk verhaal het beste bij ze past.

Zuzanna vertelt over de bumpy flight die we tegemoet gaan, een reis vol verandering en onzekerheden. De toekomst is een lange vlucht in een toestel van Ryan Air zonder stewards en een dronken piloot. Please fasten your seatbells.

Wat doe je als je in een vlucht vol turbulentie zit en die vlucht duurt ook nog eens twintig jaar? Eerst kotsen natuurlijk en dan uithijgen en praten.

Zuzanne wil die gesprekspartner zijn. Haar pleidooi komt neer op het nieuwe Wij.

Conclusie is dat in een technologie-geobsedeerde samenleving de zachte krachten alleen maar belangrijker worden.

Hoe leer je in een wereld met alsmaar meer gemanipuleerde beelden en dus gemanipuleerde waarheden om onderscheid te maken tussen nep en echt? Waar val je dan op terug? Het hart natuurlijk en de mensen om je heen, want die vertellen je dat je een hart hebt. Een mooi hart. Toen ging mijn smart watch over, ik moest een stukje hardlopen, de rest van dit verhaal heb ik dan maar door Chat-GPT laten schrijven.

Toen ik terugkwam bleek ik in de groep Forever Young te vallen, de Hebben-hebben-hebben-generatie. Mijn dochter heeft het niet van een vreemde.

Generatie Zalpha is de generatie waartoe de klasgenoten van mijn achtjarige dochter toebehoren. Ze spreken allemaal Nederlands met een Engels accent en hun beste vriend is een Ipad.

Maar gek genoeg is die ipad snel vergeten wanneer ze met elkaar zijn. Met elkaar spelen is met elkaar de wereld veroveren.

Een gezonde ecologie ontstaat wanneer we ons bewust worden dat door een gezamenlijke inspanning te leveren we het best tot ons recht komen. Of anders gezegd: je bent zo goed als de technicus die achter de coulissen staat.

Wouter Staal is hoogleraar Klinische kinder en jeugdpsychiaterie. Om zijn verhaal over veerkracht kracht bij te zetten begint hij over schelpen. Ik kreeg meteen zin in Zeeuwse mosselen.

Variatie is de norm, mag dat op een spandoek boven elke school in het land? Van alle ontwikkeling duurt de sociaal-economische ontwikkeling het langst. Leven is leren.

De metafoer van de bamboeplant past goed bij deze dag: diepgewortelde verandering onttrekt zich aan het oog, het kan zomaar zijn dat je al die tijd een onzichtbaar bos hebt bewaterd. De toekomst groeit onder onze voeten.

Variatie is een voorwaarde om als soort te kunnen overleven. Kwetsbare kinderen zijn niet gebaat over overdiagnostisering. Wat is het nut ervan om bij alles labels te gaan plakken? Dit raakt me.

Een vriend van mij kreeg een overstuur kind thuis omdat hem was verteld door de leerkracht dat hij autistisch was. De jongen volgt passend onderwijs. De ouders hadden het liever zelf verteld op een hun geschikt tijdstip. De zoon nam het sportief op: "Nu weet ik waarom ik altijd al mijn potloden kwijt ben." Maar de vriend was wel de hele week bezig om het labelletje van zijn kind afgehaald krijgen.

Ons brein gedijt bij een prikkelend ecologie, liefst low stress en veel chocolade met hazelnoot, zodat het in contact kan komen met de wereld.

Het brein wil voelen hoe de omgeving denkt want het wil graag meedenken, het brein is responsief, dat is als mijn dochter die nog voordat ik het besloten heb al voor me heeft beslist dat ze de hele snoepot zal krijgen. Laten we onze responsieve talent vooral voeden.

En toen kwamen we terug bij mijn lievelingswoord in de Nederlandse taal, veerkracht. Ik hoor veerkracht en ik begin me al veerkrachtiger te voelen.

En wat blijkt nu, er ontbreekt een scherpe definitie. Maar laat de definitie ervan maar over aan de leerkrachten en opvoeders. Zij herkennen veerkracht waar het is, ze ruiken het, ze zien het.

Dat maakt het ecosysteem van het onderwijs onvoorspelbaar en inspirerend.

Veerkracht vonden we bij de jongeren die aan het woord kwamen.

Malaika Mughal, Sam Hergaarden, Melchior Wammes, Luc Damen.

Sam was voorzitter van de Leerlingenraad. Sam zet zich in tegen het pesten want hij wil dat alle kinderen mee kunnen doen in de klas. Hij wil dat alle kinderen met plezier naar school gaan. Die missie deelt ook Malaika, die naast hem zit.

Malaika wordt kinderburgemeester, daar hoort ook een ketting bij. Er stond nog een vacature open en Malaika's moeder vond dat wel een functie voor haar dochter. Achter elke sterke dochter staat een nog sterkere moeder.

In tijden van bestuurlijke onzekerheid is Malaika wat mij betreft een welkome aanvulling. Ze heeft humor, vlot van de tongriem gesneden en ze is junior-cyberagent.

Malaika werd in haar gezicht geslagen tijdens een pest-incident, ze besloot in actie te komen. Zo werd ze van slachtoffer activist en door dat te

doen zette ze verandering in gang. Ik neem mijn hoed voor haar af. Haar kracht is ook een uitnodiging aan het onderwijs om samen op te trekken. De leerlingen wijzen de weg.

Melchior Wammes heeft gevochten voor zijn recht op onderwijs. Zijn verhaal is een martelgang door het ontoereikende onderwijssysteem omdat hij getallenfobie had.

Meer dan 13 scholen, meer dan 100 hulpverleners versleten, over de macht van getallen gesproken. Wat een veerkracht moet je hebben om dan nog bij jezelf te blijven.

Wat hij heeft gemist is het gezien worden. Dat ene gesprek dat niet plaatsgevonden, een gesprek waarin niet wordt gezegd: "je kan het niet," maar "zullen we het samen kunnen?." Beschadigd zelfvertrouwen maakt dat een oplossing helemaal uit het zicht raakt. Melchior staat voor een alsmaar groter wordende groep. Het pleidooi voor meer samenwerking is niet aan dovemansoren gericht, het is muisstil in de zaal. We voelden met z'n allen dat het lastig is.

Luc Damen is slechthorend. Hij volgde onderwijs in een horende en slechthorende omgeving - hij is de verpersoonlijking van inclusief onderwijs. Door die wisselende omgevingen was er enerzijds een stuk herkenning, maar ook variatie. het brein werd optimaal geprikkeld.

Luc Damen werd gestimuleerd om hoge verwachtingen te koesteren, de horende omgeving legt nu eenmaal meer druk op je. Maar met lotgenoten kan je ervaringen uitwisselen en het zijn ervaringen die ons sociaal weerbaar maken, die veerkracht geven.

Het moment dat we kinderen in een veilige en liefdevolle omgeving ontvangen gooien we de rode loper uit voor persoonlijke groei. Laten we kinderen vooral die variatie in onderwijs gunnen, stelt Luc.

En toen was het pauze. En had ik behoefte aan een broodje en een drankje. Ik mengde me in de menigte op de theateervloer.

Ik volgde de workshop “wegwijs in gedrag,” wat makkelijk kon want ik was de enige, de rest van de zaal zat boven, als een groep spreuwen in het dak van het gebouw, en kwam terug in de zaal voor het afscheid van Astrid Ottenheim.

Maar is het wel een afscheid? Kan je afscheid nemen van bouwen aan verandering? Lijkt me niet. Ik verzet me tegen dit afscheid.

Geaccumuleerde wijsheid wordt naarmate de tijd vordert steeds waardevoller. Blijf dus je ervaringen en inzichten delen, Astrid, want de toekomst is nog jong. En heeft jou nodig. Alles stroomt. En alleen dode vis gaat met de stroom mee.

Ik werd vandaag wakker geschud - de toekomst wordt een hobbelige rit.

Ik werd vandaag geïnspireerd - wees niet bang voor de toekomst want de toekomst gaan we samen maken.

Ik kijk naar het supermannetje, man/vrouw, en zeg: we kunnen het. Ik wens jullie alleen een goede reis.